

بررسی مشکلات آموزشی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد مطرح شده در شوراها آموزشی دانشگاه از ابتدای سال ۱۳۸۱ تا پایان سال ۱۳۸۴

سیف‌اله برجیان بروجنی^{۱*}، هدایت‌اله شیرزاد^۲، سلیمان خیری^۳، زهرا حق‌شناس^۴، حسین میرزاوند^۴،
احمد بیگی^۴، بیژن نکوئی^۴

۱. کارشناسی ارشد میکروبیولوژی، مربی گروه میکروب، ویروس و ایمنی‌شناسی دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد، ایران
۲. دکترای تخصصی ایمنی‌شناسی، دانشیار گروه میکروب، ویروس و ایمنی‌شناسی دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد، ایران
۳. دکتری آمار زیستی، استادیار گروه آمار زیستی و اپیدمیولوژی دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد، ایران
۴. کارشناس امور آموزشی اداره کل آموزش دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد، ایران

• دریافت مقاله: ۸۷/۶/۶ • پذیرش مقاله: ۸۷/۲/۹

زمینه و هدف: شورای آموزشی به‌عنوان یکی از مهمترین ارکان دانشگاه، نقش اصلی را در حل مشکلات آموزشی دانشجویان ایفا می‌نماید. این پژوهش با هدف تجزیه و تحلیل مشکلات آموزشی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد بر اساس صورت‌جلسات شورای آموزشی از ابتدای سال ۱۳۸۱ تا پایان سال ۱۳۸۴، صورت گرفت.

روش کار: در این تحقیق توصیفی تحلیلی ۳۳۳ مورد مسائل و مشکلات آموزشی دانشجویان از ۶۶ نسخه صورت‌جلسه شورای آموزشی ۴ ساله دانشگاه استخراج گردید و بر حسب رشته، مقطع، دوره تحصیلی، بومی بودن و جنس دانشجویان مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها: در بین انواع مشکلات دانشجویان، درخواست‌های حذف درس، مرخصی تحصیلی و ثبت درس بیشترین فراوانی را داشتند. مشکلات آموزشی دانشجویان غیر بومی (۶/۸ درصد) نسبت به بومی (۴/۳ درصد) و دانشجویان پسر (۹/۸ درصد) نسبت به دختر (۳/۸ درصد) بیشتر بود ($P=0/0001$). مشکلات آموزشی دانشجویان دکترای عمومی پزشکی (۸/۴ درصد)، کاردانی رادیولوژی (۷/۶ درصد)، و کاردانی مبارزه با بیماری‌ها (۵/۹ درصد) بیش از سایر رشته‌ها بود. میزان مشکلات آموزشی دانشجویان دوره روزانه (۵/۳ درصد) نسبت به دانشجویان دوره شبانه (۵/۲ درصد)، اختلاف قابل توجهی نداشت.

نتیجه‌گیری: در این مطالعه مشاهده شد که مشکلات آموزشی دانشجویان در رشته‌های مختلف تحصیلی تفاوت داشته و این مشکلات در دانشجویان پسر و دانشجویان غیر بومی، نسبت به دانشجویان دختر و بومی بیشتر بود. مشکلات خانوادگی، مالی، بیماری و کمبود اطلاع دانشجویان و اساتید راهنما از مقررات آموزشی، از مهمترین عوامل مؤثر در ایجاد مشکلات تحصیلی دانشجویان بودند.

کلید واژه‌ها: مشکلات آموزشی دانشجویان، شورای آموزشی، دانشگاه علوم پزشکی

نویسنده مسؤول: گروه میکروب، ویروس و ایمنی‌شناسی دانشکده پزشکی و پیراپزشکی، رحمتیه، شهرکرد، ایران

•Email: Borjjan_s37@yahoo.com

•تلفن: ۰۳۸۱-۳۳۳۲۹۰۷ •نمابر: ۰۳۸۱-۳۳۳۵۷۷۶

مقدمه

آموزش عالی یکی از عناصر کلیدی توسعه انسانی در هر کشور به شمار می‌رود. مدیریت در سازمان‌های آموزشی از اهمیت و حساسیت ویژه‌ای برخوردار است و عواقب ناشی از هر گونه سهل‌انگاری مسئولین و کارکنان این مراکز در ارائه خدمات به فراگیران، متوجه جامعه می‌گردد. یکی از ارکان مهم دانشگاه‌ها شورای آموزشی است که اعضای آن در کنار وظایف مربوط به برنامه‌ریزی، پایش و ارزیابی امور آموزشی دانشگاه و اعضای هیأت علمی، مسائل و مشکلات تحصیلی دانشجویان را نیز بر طبق قوانین و حدود اختیارات قانونی بررسی و رفع و رجوع می‌نمایند تا آسیبی متوجه برنامه‌ریزی‌های آموزشی دانشگاه و تحصیلات دانشجویان نگردد (۱). جمع‌آوری اطلاعات و داشتن توانایی و مهارت تکنیکی برای حل مسائل و مشکلات باعث موفقیت سیستم‌های آموزشی می‌گردد. آموزش زمانی مؤثر است که ابتدا طراحی و برنامه‌ریزی شده باشد و در طراحی آموزشی و تحصیلی نیز شناخت نیازمندی‌های آموزشی دانشگاه و نیازهای تحصیلی دانشجویان و دست‌بندی آنها لازم است تا بتوان برای حل آنها اقدام کرد (۲). از آنجایی که دانشگاه‌ها مسئولیت مستقیم تعلیم و تربیت دانشجویان و نیروهای متخصص کشور را به‌عهده دارند لذا لازم است از شروع تا پایان در ابعاد مختلف آموزشی برای طول دوره تحصیل دانشجویان و همچنین حل مسائل فرهنگی، رفاهی و مشاوره‌ای و راهنمایی دانشجویان برنامه‌ریزی نمایند (۳). خدمات آموزشی دانشگاه‌ها باید به گونه‌ای ارائه شود که فراگیران احساس امنیت نموده و آمادگی لازم برای یادگیری بیشتر را پیدا کنند. نیروی انسانی از قبیل اساتید، محققین، مدیران اجرایی و کارکنان بخش‌های مختلف از مهمترین عناصر دانشگاه‌ها هستند که بر حسب میزان توانایی و فعالیت خود می‌توانند در حل مسائل و مشکلات و پیشرفت تحصیلی دانشجویان مؤثر باشند (۴).

راهنمایی و مشاوره تحصیلی دانشجویان در کاهش مشکلات آنها از اهمیت خاصی برخوردار است. و عواملی

مانند ارتباطات مطلوب بین دانشجویان و اساتید، به‌ویژه اساتید راهنما و توجه به وضعیت تحصیلی و مسائل دانشجویان در پیشگیری از مشکلات آموزشی و تحصیلی آنها مؤثر می‌باشد. عدم اطلاع از قوانین، مقررات و ضوابط آموزشی و عدم آگاهی از آینده تحصیلی و شغلی، برخی از مهمترین مشکلات تحصیلی دانشجویان می‌باشند که عدم حل به موقع آنها، به ویژه در سال‌های اول و دوم تحصیل دانشگاهی باعث ایجاد مشکلات عدیده‌ای برای دانشجویان می‌گردد. دیده شده است که علاوه بر معدل دوره دبیرستان و جنسیت، اغلب دانشجویان در سال‌های اول و دوم تحصیلات دانشگاهی، بیشتر دچار مشکلات و افت تحصیلی شده‌اند (۷-۵).

در یک بررسی که در زمینه مهمترین مشکلات دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان انجام شده، کمبود نسبی فضای آموزشی، مسائل مربوط به امکانات و تجهیزات آموزشی و برخورد مسئولین آموزشی دانشگاه از مهمترین مشکلات آموزشی، و مسائلی از قبیل محل سکونت (خوابگاه و غیر خوابگاه)، مشکلات خانوادگی و شخصی و جنس دانشجویان از جمله مشکلات غیر آموزشی توسط دانشجویان گزارش گردیده (۸). در بررسی مشابهی در دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، فضای نامناسب کلاس‌ها و سالن مطالعه، عدم موفقیت اساتید در امور محوله، کمبود ارتباط دانشجویان با اساتید راهنما، عدم یا کمبود اطلاع اساتید راهنما از قوانین و مقررات، کمبود انگیزه تحصیل در دانشجویان، ناامیدی نسبت به آینده شغلی و عدم انطباق برخی از دروس با مطالب امتحانات، به‌عنوان مشکلات عمده تحصیلی دانشجویان ذکر شده است (۹). مطالعه حاضر به‌منظور بررسی مسائل و مشکلات آموزشی و تحصیلی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد که طی سال‌های ۱۳۸۱ تا ۱۳۸۴ در شورای آموزشی دانشگاه مطرح شده، انجام گرفت تا نتایج حاصله در برنامه‌ریزی‌های آموزشی دانشگاه یا سایر مؤسسات آموزشی در جهت بهبود کیفیت و ارتقاء عملکرد آموزشی آنان مورد بهره‌برداری قرار گیرد.

روش کار

در این مطالعه توصیفی-تحلیلی مشکلات آموزشی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد که در طی چهار سال (از ابتدای ۱۳۸۱ تا پایان ۱۳۸۴) به شورای آموزشی دانشگاه ارجاع شده و بعد از بررسی و تصمیم‌گیری طی صورت‌جلساتی جهت اجرای مفاد آن به دانشکده‌های تحت پوشش ارسال گردیده بود، مورد مطالعه قرار گرفت در تمامی ۶۶ فقره صورت‌جلسات شوراها آموزش دوره مذکور، همه موارد مرتبط با مسائل آموزشی دانشجویان مورد بررسی قرار گرفت. بدین منظور کل صورت‌جلسات فوق‌الذکر در اختیار کارشناسان همکار تحقیق قرار گرفت و بر اساس اهداف کلی و ویژه تحقیق، مصوبات مربوط به انواع مختلف مشکلات آموزشی و تحصیلی دانشجویان دسته‌بندی و سپس درصد هر یک از مشکلات تحصیلی براساس آزمون آماری مجذور کای و استفاده از نرم افزار SPSS.V.11.5، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

به منظور رعایت ملاحظات اخلاقی در این پژوهش، نام و مشخصات شخصی دانشجویان، اساتید و مسئولین، ثبت نگردیده و تنها مشخصات دموگرافیک و مشکلات آموزشی و تحصیلی دانشجویان طبق اهداف تحقیق مورد بررسی قرار گرفت.

یافته‌ها

جمع کل دانشجویان شاغل به تحصیل این دانشگاه در طی دوره این تحقیق ۶۳۰۰ نفر بود. جمع دانشجویان شاغل به تحصیل در هر رشته تحصیلی همراه با تعداد و درصد دانشجویانی که در رشته تحصیلی مربوطه دارای مسائل و مشکلات آموزشی بوده‌اند، در جدول ۱ نشان داده شده است. درصد دانشجویان دارای مشکل در دوره‌های روزانه و شبانه تفاوت معنی‌دار آماری نداشت ($P=0/801$) اما درصد مشکل در دانشجویان پسر به مراتب بیشتر از دانشجویان دختر

($P=0/0001$) و در دانشجویان غیر بومی بیش از دانشجویان بومی ($P=0/0001$) و دارای اختلافات معنی‌دار آماری بودند (جدول ۲).

جدول ۱: توزیع فراوانی دانشجویان دارای مشکلات آموزشی در هر رشته و نسبت به تعداد کل دانشجویان دارای مشکل، به تفکیک رشته تحصیلی

رشته تحصیلی	کل دانشجویان طی سال‌های ۸۱-۸۴	دانشجویان دارای مشکل	
		تعداد	درصد
			نسبت به تعداد کل مشکل
پزشکی	۱۱۰۴	۹۳	۸/۴
پرستاری	۱۷۵۲	۸۲	۴/۷
علوم آزمایشگاهی	۶۵۲	۳۳	۵/۱
رادیولوژی	۴۰۸	۳۱	۷/۶
هوشبری	۲۶۴	۹	۳/۴
بهداشت محیط	۵۳۲	۲۷	۵/۱
مبارزه با بیماری‌ها	۳۲۰	۱۹	۵/۹
بهداشت خانواده	۵۴۸	۱۰	۱/۸
مامایی	۵۰۸	۲۱	۴/۱
اتاق عمل	۲۱۲	۸	۳/۸
جمع کل	۶۳۰۰	۳۳۳	۵/۳

جدول ۲: توزیع فراوانی مطلق و نسبی دانشجویان دارای مشکلات آموزشی به تفکیک دوره، جنس و بومی بودن

متغیرها	کل دانشجویان طی سال‌های ۸۱-۸۴	دانشجویان دارای مشکلات آموزشی	
		تعداد	درصد
روزانه	۳۸۵۶	۲۰۶	۵/۳
شبانه	۲۴۴۴	۱۲۷	۵/۲
دختر	۴۷۷۲	۱۸۳	۳/۸
پسر	۱۵۲۸	۱۵۰	۹/۸
بله	۳۸۳۲	۱۶۴	۴/۳
خیر	۲۴۶۸	۱۶۹	۶/۸

جدول ۳: توزیع فراوانی مطلق و نسبی انواع مسائل مطرح شده در شورای

آموزشی دانشگاه از سال ۸۱ تا ۸۴

نوع مشکل دانشجوی	تعداد	درصد
درخواست حذف درس	۹۷	۲۹/۱
درخواست مرخصی تحصیلی	۶۸	۲۰/۵
درخواست ثبت درس	۶۴	۱۹/۲
درخواست نقل و انتقالات	۲۴	۷/۲
درخواست اخذ درس همراه کار آموزی	۱۸	۵/۴
درخواست ثبت نام با تاخیر	۱۱	۳/۳
درخواست بازگشت به تحصیل	۱۱	۳/۳
درخواست حذف ترم	۱۰	۳/۰
درخواست معرف به استاد درس خاص	۱۰	۳/۰
درخواست اخذ امتحان از درس خاص	۸	۲/۴
درخواست تطبیق درس	۵	۱/۵
درخواست اعطای فرصت تحصیلی	۴	۱/۲
درخواست معافیت از گذراندن درس	۲	۰/۶
درخواست تخفیف شهریه شبانه	۱	۰/۳
جمع کل	۳۳۳	۱۰۰

بحث و نتیجه گیری

همان‌گونه که در بخش یافته‌ها اعلام گردید، جمع دانشجویان شاغل به تحصیل دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد در طی دوره ۴ ساله این پژوهش ۶۳۰۰ نفر بوده است که ۳۳۳ نفر (۵/۳ درصد) از آنها مسائل و مشکلات آموزشی مطرح شده در شوراهای آموزشی دانشگاه را داشته‌اند. فراوانی نسبی مشکلات و مسائل آموزشی در دانشجویان دکترای عمومی رشته پزشکی بیشتر از سایر رشته‌ها بوده و پس از آن دانشجویان کاردانی رشته‌های رادیولوژی، مبارزه با بیماری‌ها و علوم آزمایشگاهی به ترتیب دارای بالاترین درصد مسائل مطرح شده در شوراهای آموزشی نسبت به جمعیت دانشجوی شاغل به تحصیل همان رشته بوده‌اند و دانشجویان کاردانی بهداشت خانواده پایین‌ترین درصد مشکلات مطرح شده را داشته‌اند. با توجه به این تحقیق و همچنین نتایج تحقیق مشابه در دانشگاه علوم پزشکی سبزوار (۱۰)، می‌توان نتیجه‌گیری نمود که

ویژگی و محتوای آموزشی رشته تحصیلی، میزان رضایت از رشته تحصیلی و نگرانی از آینده شغلی هر یک از رشته‌های تحصیلی در کنار سایر فاکتورها مثل برنامه‌ریزی‌ها و امکانات آموزشی، در کیفیت آموزشی دانشجویان مؤثر بوده است. در پژوهش انجام شده دیگری که توسط معدن‌دارآرایی (۱۳۸۳) در رابطه با انگیزه‌های پیشرفت و موفقیت تحصیلی دانشجویان موفق دانشگاه اصفهان انجام شده است، ویژگی خانوادگی، شخصیت دانشجویان و ویژگی‌های رشته تحصیلی و محتوای برنامه‌ریزی آموزشی از مهمترین عوامل مؤثر در کیفیت آموزشی دانشجویان عنوان شده است (۱۱). همچنین در تحقیق مشابهی که در دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان انجام شده، کمبود انگیزه و علاقه دانشجویان به رشته تحصیلی یا آینده شغلی از مهمترین مشکلات آموزشی دانشجویان اعلام گردیده است (۱۲). مقایسه درصد مشکلات آموزشی دانشجویان دوره‌های روزانه و شبانه، اختلاف آماری را نشان نداد. از آنجایی‌که دانشجویان دوره شبانه این دانشگاه همانند دانشجویان دوره روزانه از برنامه‌ریزی آموزشی یکسانی برخوردارند لذا می‌توان چنین نتیجه‌گیری نمود که در صورت تأمین امکانات آموزشی و اجرای برنامه‌های آموزشی یکسان، مشکلات تحصیلی در دوره‌های شبانه و روزانه تفاوتی نخواهد داشت، بلکه آنچه اهمیت دارد میزان دسترسی دانشجویان به امکانات تحصیلی، امید به آینده شغلی و ادامه تحصیل و میزان علم و آگاهی و توانایی حل مسائل توسط مسئولین آموزشی و اساتید دانشگاه‌هاست (۲، ۱۳). بر اساس نتایج، دانشجویان پسر نسبت به دانشجویان دختر دارای مشکلات آموزشی و تحصیلی بیشتری بوده‌اند (۹/۸ درصد در مقابل ۳/۸ درصد). در تحقیقی که در رابطه با بررسی علل افت تحصیلی دانشجویان در دانشکده پزشکی مشهد انجام شده، نیز بین جنس دانشجویان و افت تحصیلی آنها رابطه آماری معنی‌داری مشابه این تحقیق وجود داشته است (۷). نتایج نشان داد دانشجویان غیر بومی نسبت به دانشجویان بومی مشکلات بیشتری داشتند (۶/۸ درصد در مقابل ۴/۳ درصد) که حاکی از این است که

دانشجویان در انتخاب واحدهای درسی در زمان انتخاب واحد و کمبود توجه و راهنمایی ناکافی اساتید راهنما در انتخاب واحد دانشجویان بوده است، لذا می‌توان به این نتیجه رسید که انجام برنامه‌ریزی صحیح و اجرای به موقع برنامه‌های آموزشی به ویژه انتخاب واحد دانشجویان و دقت دانشجویان و اساتید راهنما در ثبت صحیح نام و شماره درس و شماره گروه‌های درسی در زمان انتخاب واحد اولیه، و همچنین حذف و اضافه دروس و کنترل فرم‌های انتخاب واحد نهایی جهت رفع اشکالات موجود، از اهمیت زیادی برخوردار است. در تحقیق انجام شده در زمینه مشکلات آموزشی دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، عدم توجه به موقع و درست به مسائل و مشکلات و یا سؤالات دانشجویان توسط مسئولین و اساتید راهنما یکی از عوامل ایجاد کننده مشکل آموزشی دانشجویان عنوان شده است (۶). در بررسی نظرات دانشجویان رشته پزشکی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی در سال ۱۳۷۶ نیز راهنمایی درست اساتید راهنما به عنوان یکی از عوامل مؤثر در بهبود کیفیت آموزشی و تحصیلی دانشجویان معرفی شده است (۱۶).

پیشنهادات

- ۱- پذیرش دانشجو در دانشگاه‌های کشور حتی الامکان منطبق با نیازهای کشور به مشاغل و تخصص‌های مربوطه باشد تا امید به آینده شغلی و انگیزه تحصیلی بیشتری در دانشجویان برای تحصیل در رشته تحصیلی مورد علاقه فراهم آید.
- ۲- شوراها، نقل و انتقالات دانشگاه‌ها تا حد ممکن تسهیلات لازم برای انتقال یا جابجایی دانشجویان علاقمند دارای مشکل غیر بومی را به دانشگاه‌های استان یا شهر محل زندگی آنها فراهم آورند.
- ۳- پیشنهاد می‌گردد مسئولین آموزشی، اساتید مشاور و راهنما و مراکز مشاوره دانشجویی، در راهنمایی و آشنایی دانشجویان با قوانین و مقررات آموزشی و همچنین اطلاع‌رسانی تلاش بیشتری بنمایند.

دانشجویان بومی که در شهرکرد سکونت داشته و از حمایت خانواده برخوردار بوده‌اند، در مقایسه با دانشجویان غیربومی (غیر ساکن در شهرکرد) مشکلات آموزشی و تحصیلی کمتری داشته‌اند. لذا می‌توان نتیجه‌گیری نمود که مسائل آموزشی، تأثیرپذیر از مسائل رفاهی و خانوادگی می‌باشند و زندگی در خوابگاه یا منازل استیجاری در مقایسه با زندگی در کنار والدین در ایجاد مشکلات تحصیلی دانشجویان مؤثر است. در بررسی انجام شده در زمینه متغیرهای مؤثر بر عملکرد تحصیلی دانشجویان شاهد و غیر شاهد دانشگاه علوم پزشکی همدان نیز مشکلات تحصیلی و افسردگی از مؤلفه‌های مهم و مؤثر بر عملکرد تحصیلی دانشجویان معرفی شده که در دانشجویان غیر بومی بیشتر از دانشجویان بومی مشهود بوده است (۱۴). با توجه به نتایج موجود در جدول شماره ۳ ملاحظه می‌شود که در بین مسائل و مشکلات آموزشی دانشجویان در طی این تحقیق، درخواست‌های حذف درس، مرخصی تحصیلی و ثبت درس به ترتیب بالاترین فراوانی را در بین مسائل و مشکلات آموزشی دانشجویان داشته‌اند و سایر مشکلات آموزشی مطرح شده نظیر درخواست ثبت نام با تأخیر، درخواست حذف ترم تحصیلی، معرفی به استاد دروس و تطبیق واحد دروس فراوانی قابل ملاحظه‌ای نداشته‌اند. بررسی و تفکیک علل درخواست‌های فوق نشان داد که بیشترین این مشکلات به دلیل غیبت در کلاس‌های درس و امتحان بوده و علت‌های مهم دیگر شامل بیماری دانشجویان و مشکلات خانوادگی آنها بوده است که در دانشجویان پسر نسبت به دختر و در دانشجویان غیربومی نسبت به بومی بیشتر مشهود بود. در تحقیق انجام شده در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان و دانشکده پزشکی و علوم توان‌بخشی شیراز، نیز مشکلات خانوادگی، جنسیت، غیر بومی بودن و افسردگی از مهمترین مشکلات غیر آموزشی دانشجویان معرفی شده است. (۸،۱۵) درخواست‌های ثبت درس دانشجویان نیز از فراوانی نسبتاً بالایی برخوردار بوده و تفکیک نتایج بر حسب علل مربوطه، گویای این مطلب است که بیشترین علت ایجاد مشکل فوق مربوط به اشتباه

سیاسگزاری

پاسخگویی سؤالات آماری ما بودند، سرکار خانم گلشن ملالی و جناب آقای فرامرز امانی که در تحریر و برخی امور متفرقه این گزارش، همکاری نمودند، صمیمانه تقدیر و تشکر می‌گردد.

بدینوسیله از همکاری معاونین محترم آموزشی و پژوهشی، اعضای محترم شورای پژوهشی و کمیته تحقیقات دانشگاه و جناب آقای محمدرضا واحد مدیر کل آموزش دانشگاه علوم پزشکی کرمان و همچنین سرکار خانم فاطمه غلامی که

References

- Siadat A, Shams B, Homaei R, Gharibi L. Satisfaction of post graduate students and academic staves from Isfahan University of Medical Sciences Educational Affairs Management. IJEM 2005; 5 (2): 93-100. [In Persian]
- Emad Zade A, Karimi Mounaghi H, Bahreini Tousi H, Derakhshan A, Seddigh Behzadi Sh, Darroudi H. Educational needs assessment of Mashad University of Medical Sciences, managers in management and leadership. Shaheed Beheshti University of Medical Sciences & Health services Journal of Medical Education 2004; 4 (2): 89-93. [In Persian]
- Hezaveei MM, Fathi I. Comparison of the effect of two methods of consultant and guidance on information, attitude and function of student's consultants of Hamedan University of Medical Sciences, Iran. Journal of Educational Development Center of Isfahan University of Medical Sciences 2004; 1 (2): 85-93. [In Persian]
- Zohoor A, Eslaminejad T. Teacher's effective teaching criteria as viewed by students of Kerman University of Medical Sciences. Saheed Beheshti University of Medical Sciences & Health services Journal of Medical Education 2004; 4 (2): 65-70. [In Persian]
- Ahmadi Kh. Consulting skills and making relationship to emphasize on the educational guidance. Available From: URL: <http://WWW.bmsu.ac.ir/web512001/12.htm>. 2006:1-4. [In Persian]
- Barahimi A. Comparison of clinical education difficulties of instructors and final year nursing student's. Isfahan Journal of Research in Medical Sciences 1998; 3 (1): 16-9. [In Persian]
- Derakhshan A, Khadivzadeh SA. Incidence of educational dropout and effective factors in medical students of Mashad University of Medical Sciences. 6th National Congress on Medical Education and First International Conference on Reform and Change Management in Medical Education 2003: 155. [In Persian]
- Hashemi SH. Study of medical student's difficulties in Isfahan University of Medical Sciences. Master students Thesis in educational programming course. Isfahan: Isfahan University of Medical Sciences; 1993: Abstract. [In Persian]
- Sadri H. Study of the educational problems of different schools of Shaheed Beheshti University of Medical Sciences according to the student's point of view. Thesis of G.P student in medical faculty. Tehran; Shaheed Beheshti University of Medical Sciences; 1997: Abstract. [In Persian]
- Kooshan M, Rafiei S, Ghasemi MR, Warshani JR. Study of educational problems of Sabzevar School of Medical Sciennces. Journal of Asrar 1997; 4 (1): 34-6. [In Persian]
- Maadandar-Araei A. Study of Isfahan University of Medical Sciences successful students' attitude for educational progress in Isfahan University of Medical Sciences to improve the higher educational curriculum. 2004. Master thesis. Isfahan: Isfahan University of Medical Sciences & Health Services; 2004: Abstract. [In Persian]
- Mortazavi SMJ, Vafa MR, Rashidi HR, Sajjadi SMA. A New look at the old educational problem of poor attendance. 6th National Congress on Medical Education and First International Conference on Reform and

- Change Management in Medical Education 2003: 161. [In Persian]
13. Ghaffarian Shirazi H, Delavize H, Ghaedi H, Alamdari AK. The relationship between student's educational success and their concerns and general satisfaction. 6th National Congress on Medical Education and First International Conference on Reform and Change Management in Medical Education 2003: 150. [In Persian]
  14. Heidari Pahlavan A, Mahjoob H, Moradi W, Golmohammadi R. Comparative study of the effective factors on student's educational attitude in Hamadan University of Medical Sciences. The 4th National Congress of Medical Education Scientific. Descriptive list of papers, research plans and abstracts of civil medical sciences from 1979 to 1999; 2002: 130-1. [In Persian]
  15. Ahmadi J. Prevalence of depression in the students and residents of medical and rehabilitation schools of Shiraz University of Medical Sciences. The 3rd National Congress of Medical Education. Descriptive list of papers, research plans and abstracts of civil medical sciences from 1979 to 1999; 2002: 103-4. [In Persian]
  16. Niiati J, Katozian B, Azizi F. Study of medical field student's views, about education of Shaheed Beheshti University of Medical Sciences. Journal of Medical Faculty of Shaheed Beheshti University of Medical Sciences & Health Services 1986: 13 (1-2): 55-60. [In Persian]

Archive of SID